

Rapportage Treiteraankpak 2013

De Treiteraankpak

Intimidatie in de woonomgeving

28 januari 2014

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding**
- 2 Definitie en doel van de aanpak**
 - 2.1 Definitie Treiteraankpak
 - 2.2 Doel Treiteraankpak
- 3 Organisatie van de aanpak**
- 4 Casuïstiek**
 - 4.1 Casus Top Tien Team (TTT)
 - 4.2 Casus stadsdelen
- 5 Stand van zaken**
 - 5.1 Instrumentarium
 - 5.2 Knelpunten en dilemma's
 - 5.3 Opbrengsten
- 6 Slotbeschouwing**

Bijlagen

- Bijlage 1 Uitvoering Actieplan
- Bijlage 2 Definitie Treiteraankpak
- Bijlage 3 Opschalingsfactoren Top Tien Team
- Bijlage 4 Cijfermatig overzicht
- Bijlage 5 Onderzoeksrapport Bureau Van Montfoort (separate bijlage)

1 Inleiding

Vier jaar lang werd een gezin in Amsterdam West geïntimideerd. De pesterijen waren een vergelding, omdat de vader van het gezin namens zijn kind een getuigenverklaring had afgelegd over een vuurwapenincident. Het gezin kon de druk uiteindelijk niet aan en is verhuisd. Deze verschrikkelijke situatie vormde aanleiding voor de start van de Treiteraankpak in januari 2013: een innovatieve aanpak van intimidatie in de woonomgeving met als primair doel de bescherming van de slachtoffers. Daartoe kende de gemeenteraad op 23 mei 2012 een prioriteit toe van 1 miljoen euro voor de aanpak van treitersituaties en van overlastgevende multiprobleemgezinnen (OMPG). Op 10 januari 2013 accordeerde de raadscommissie Algemene Zaken het Actieplan Treiteraankpak¹. De officiële aftrap van de aanpak vond plaats op 21 januari 2013 met een stedelijke conferentie met als hoogtepunt de ondertekening van het samenwerkingsconvenant door de betrokken partners.

Na de zomer, is de gemeenteraad op 3 september 2013 met een brief van de burgemeester geïnformeerd over de voortgang van de eerste casus onder regie van het stedelijke Top Tien Team. Op 5 december 2013 besprak de raadscommissie de Monitor Treiteraankpak met de eerste cijfers over de omvang van de problematiek.

De voorliggende rapportage blikt terug op het eerste jaar Treiteraankpak. In hoofdstuk 2 staat de definitie, het doel en de focus van de aanpak beschreven. Hoofdstuk 3 beschrijft de organisatie van de aanpak. Om de lezer wat meer inzicht te geven in de problematiek en de knelpunten en dilemma's bevat hoofdstuk 4 een beschrijving van negen casus. Desgewenst kan de lezer dit hoofdstuk overslaan. Hoofdstuk 5 beschrijft de belangrijkste opbrengsten van het afgelopen jaar. De slotbeschouwing treft u aan in hoofdstuk 6.

¹ In bijlage 1 staat beschreven wat de uitvoering van het Actieplan Treiteraankpak heeft opgeleverd.

2 Definitie en doel van de aanpak

2.1 Definitie Treiteraankpak

Onder treiteren, ofwel intimidatie in de woonomgeving, wordt verstaan: herhaaldelijk wangedrag van een persoon of personen tegen een specifiek persoon, personen of huishoudens. Dit wangedrag speelt zich af in de directe woon- en of werkomgeving van het slachtoffer waardoor deze geen mogelijkheden heeft om zich aan het wangedrag te onttrekken. Het wangedrag bestaat uit een combinatie van overlast en één of meer strafbare feiten, vaak vernieling en bedreiging, soms geweldpleging. De vermoedelijke veroorzaker of pleger dient een direct omwonende of persoon uit de buurt te zijn. De incidenten vinden plaats rond de woning/het bedrijf van het slachtoffer, zijn gericht op het slachtoffer en zijn in die zin bewust gekozen. Er is sprake van onbetwist slachtofferschap.

Om onder de Treiteraankpak te kunnen vallen zal dus sprake moeten zijn van:

1. wangedrag dat herhaaldelijk plaatsvindt, en
2. (bewust) gericht is tegen specifieke personen of huishoudens, en
3. zich afspeelt in de directe woon- en of werkomgeving van het slachtoffer, en
4. waarbij de vermoedelijke veroorzaker(s) of pleger(s) een direct omwonende of persoon uit de buurt is, en
5. onbetwist slachtofferschap.

Het herhaald slachtofferschap in combinatie met het feit dat het wangedrag zich af speelt rondom wat de veilige thuishaven zou moeten zijn van ieder mens, namelijk de eigen woning, maakt deze problematiek voor het slachtoffer zwaar. Het slachtoffer voelt zich min of meer permanent geïntimideerd. Het wangedrag tast het woon- of werkgenot soms onherstelbaar aan, met materiële schade, psychische problemen en soms trauma's tot gevolg. Het slachtoffer voelt zich onveilig en soms zelfs genoodzaakt om te verhuizen. Dit is onaanvaardbaar.

Minder ernstige vormen van burenoverlast of jeugdoverlast en burenruzies, waarbij beide partijen een aandeel hebben in de problematische situatie die is ontstaan, vallen buiten de aanpak. Samen met de aard van het wangedrag vormt het 'onbetwist slachtofferschap' het meest onderscheidende criterium om zaken op onder te brengen binnen de Treiteraankpak en daarmee te onderscheiden van gewone overlastsituaties of burenruzies.

Bijlage 2 bevat tekst uit het samenwerkingsconvenant met een meer uitgewerkte beschrijving van de definitie van treiterzaken en bovenstaande criteria.

2.2 Doel Treiteraankpak

De aanpak heeft tot doel om er voor zorgen dat:

- slachtoffers van intimidatie in de woonomgeving zich beschermd weten door de overheid
- daders door de aanhoudende aandacht die zij ervaren van de overheid hun gedrag veranderen en dus stoppen met het intimideren van burens of buurtbewoners;
- er snel en zichtbaar een einde gemaakt wordt aan dergelijke situaties;
- als andere oplossingen niet werken, het uiteindelijk de dader is die (gedwongen) verhuist in plaats van het slachtoffer.

Wat de Treiteraankpak onderscheidt is het feit dat niet de daders maar de slachtoffers van treitersituaties centraal staan. Zij zijn degenen die zich beschermd dienen te weten door de overheid, ondersteund dienen te worden in treitersituaties en zich gehoord moeten voelen over de situatie waar zij zich in bevinden.

Daarmee vormt de aanpak een aanvulling op reeds bestaande samenwerkingsverbanden. Deze richten zich over het algemeen immers op de aanpak van onderliggende problematiek om treiteraars te helpen dan wel onder dwang te bewegen om hun gedrag te wijzigen. Uiteraard krijgen overigens in de Treiteraankpak ook de treiteraars zelf de nodige aandacht van de betrokken partijen. De samenwerking met de corporaties maakt het daarbij mogelijk om naast strafrechtelijk en bestuursrechtelijk instrumentarium ook civielrechtelijke instrumenten in te zetten om het gedrag van de treiteraars te doen stoppen, althans de situaties voor de slachtoffers tot een goed einde te brengen.

3 Organisatie van de Treiteraankpak

Om de doelen van de aanpak te kunnen realiseren is de gemeente een samenwerkingsverband aangegaan met de politie, het Openbaar Ministerie, alle Amsterdamse woningbouwcorporaties, Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam en de William Schrikker Groep. Binnengemeentelijk heeft zeer intensieve samenwerking plaatsgevonden, in de eerste plaats met alle zeven stadsdelen en daarnaast met de GGD, OGA, DWI en DMO. De samenwerking is vastgelegd in een convenant².

De betrokken partners hebben de Treiteraankpak tot prioriteit verklaard en zich gecommitteerd aan een ketenaankpak met een heldere regiefunctie om daarmee treiterzaken vroegtijdig te kunnen signaleren, adequaat te kunnen duiden en effectief aan te pakken. De stadsdelen hebben stadsdeelregisseurs en informatiemakelaars aangewezen met de specifieke competenties die nodig zijn om deze lastige zaken tot een goed einde te brengen. Deze professionals worden gefaciliteerd en ondersteund door middel van driewekelijkse bijeenkomsten. Het instellen van een stedelijk top-10 team, direct opererend onder verantwoordelijkheid van de burgemeester, voor de aanpak van de meest complexe zaken, vormt een essentieel onderdeel van de Treiteraankpak. In bijlage 3 zijn de opschalingsfactoren uit het convenant benoemd op grond waarvan zaken geëscaleerd dienen te worden naar dit stedelijke team.

Ter voorbereiding van de aanpak is een procesmodel ontwikkeld voor de signalering, duiding, samenwerking, regie en escalatie van treiterzaken³.

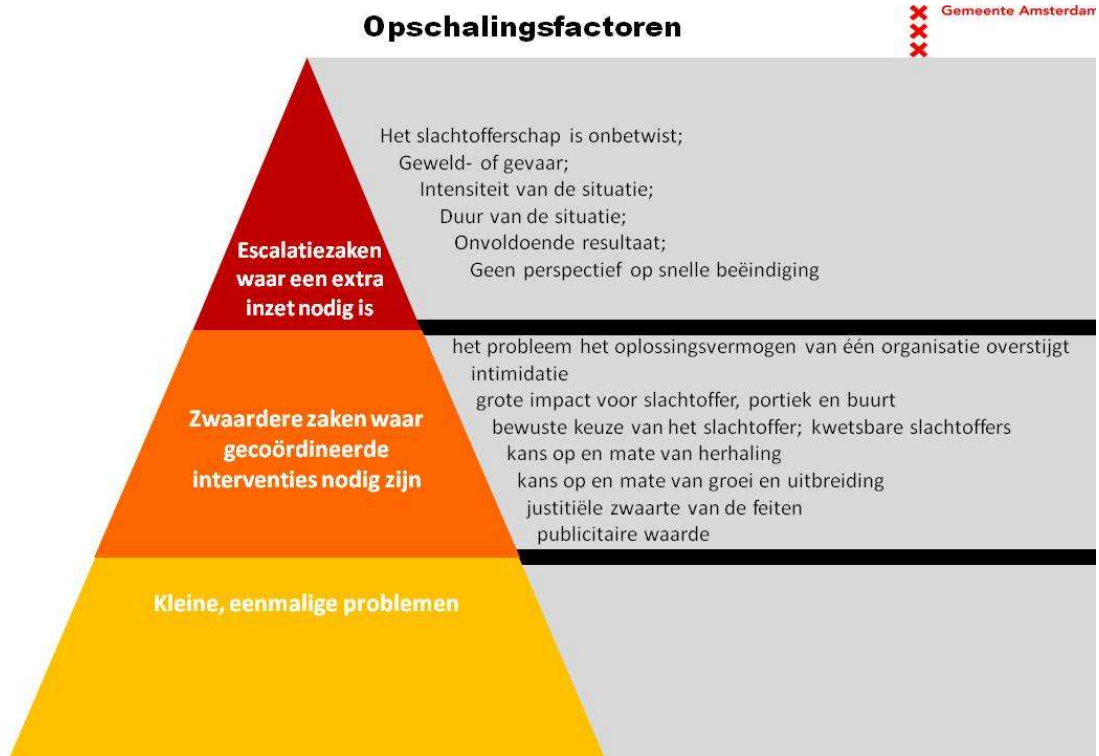
De volgende figuur toont **het opschalingsmodel** van de Treiteraankpak. Zaken onderin de piramide, namelijk burenruzies en eenvoudiger vormen van (buren)overlast, vallen buiten de aanpak, zaken in de oranje laag worden opgepakt onder regie van de stadsdeelregisseurs en de meest ernstige of complexe zaken worden opgeschaald naar en komen onder regie van het stedelijke Top Tien Team.

² In de loop van 2013 is de Stichting Overlast Amsterdam eveneens toegetreden als convenantpartner.

³ Dit procesmodel is opgenomen als bijlage van het Actieplan Treiteraankpak via www.amsterdam.nl/treiteraankpak.

Figuur 1: opschalingsmodel Treiteraankpak

4 Casuïstiek

Treiterzaken blijken zeer divers van aard. Dit hoofdstuk bevat een geanonimiseerde beschrijving van de eerste vijf Top Tien casus en vervolgens vier afgesloten stadsdeelcasus, een selectie van de casus die onder regie zijn van de stadsdelen. Het aantal zaken dat de stadsdelen samen met de partners oppakken is overigens veel groter: in 2014 zijn 157 signalen van potentiële treiterzaken onderzocht. Zie voor cijfermatige informatie bijlage 4.

Bij de beschrijving van de casus wordt een schets gegeven van de ernst van de problematiek, de slachtoffers en de betrokken daders, de wijze waarop de zaak werd aangepakt en, voorzover de zaak al is afgesloten, het resultaat. Uit de beschrijvingen blijkt dat het tot een goed einde brengen van treitercasus een zoektocht is, maatwerk en veel inzet en capaciteit van alle partners vraagt. In een aantal van de zaken is er sprake van verstandelijke beperkingen bij de treiteraar; hoewel dat gegeven relevant is bij het beëindigen van de situatie, wordt dat omwille van de privacy van de betrokkene niet vermeld. Ook de etniciteit van treiteraars en slachtoffers wordt niet vermeld; hierover kunnen we hier slechts mededelen dat er sprake blijkt te zijn van alle varianten.

4.1 Casus Top Tien Team

Casus 1

De eerste casus van het Top Tien Team betreft een treiterfamilie bestaande uit een groot aantal personen, waarvan de vader, moeder en kinderen van 12, 15 en 23 jaar en een schoonzoon van 32 jaar voor problemen zorgen. Het gaat om een decenniumlang stelselmatig treiteren, intimideren en bedreigen van omwonenden en professionals. De casus kenmerkt zich door een combinatie van factoren zoals de angst om aangifte en meldingen te doen, het tegen elkaar uitspelen van (gemeentelijke) diensten en een familie waarin zich diverse problemen voordoen. Er was geen/nauwelijks dossiervorming.

De aanpak startte met het analyseren van de patronen die de dieper liggende problematiek blootlegden en meteen de basis voor het plan van aanpak leverden. Patronen als manipulatie (instanties tegen elkaar uitspelen), een familie die één front vormt en een versnipperde overheid verklaarden de lange duur van de treitersituatie. Maar de patronen boden ook het begin van de oplossing: regels die voor iedereen – dus ook voor het gezin – gelden duidelijk maken en vervolgens terstond en consequent grenzenstellend optreden, alle partners samen één lijn vormen, instrumenten geïntegreerd in een logische volgorde inzetten, geen geïsoleerde contacten met de treiteraar(s) onderhouden en elke stap/actie samen beredeneren in de context van het doorbreken van de patronen.

Het 24-uurs toezien op de naleving van regels en het terstond acteren op overtreding van regels bleek essentieel voor de aanpak: omwonenden zagen dat het de overheid ernst was en er vond dossiervorming plaats. De regels gaan over het tegengaan van overlastgevende gedragingen, verplichtingen die met de leerplicht te maken hebben, werk en inkomen en de zorg voor de kinderen. Het lukte om een sluitend net te vormen dat in eerste instantie leidde tot het doorbreken van een aantal treitergedragingen en in tweede instantie tot een gedwongen ontruiming van de gezinsleden en herhuisvesting in sobere containerwoningen op een afgelegen locatie. Voor de nieuwe locatie heeft de familie een bewonersovereenkomst getekend waarin een aantal gedragsafspraken zijn opgenomen. Aan de overeenkomst is een handhavingsarrangement gekoppeld. Een toezichtteam ziet toe op de gemaakte afspraken. In oktober 2013 is een brief uitgereikt met constatering van overtredingen op de nieuwe locatie en aanwijzingen die binnen twee weken moeten worden opgevolgd. Omdat de situatie niet verbeterd, wordt binnenkort een laatste waarschuwing uitgereikt en dreigt ontruiming van de containerwoningen.

Het is in deze casus gelukt om een einde te maken aan de treitersituatie, omwonenden te beschermen en een sluitend net om de treiteraars te breien. Alle opgelegde regels, te ondernemen acties bij overtreding van de regels en gemaakte scenario's zijn in draaiboeken vastgelegd.

Casus 2

De treiteraar is een 26 jarige man, zonder dagbesteding, uit een gezin dat bestaat uit vader, moeder en 4 kinderen. De treiteraar heeft sinds zijn 16e jaar een Wajong-uitkering, een omgekeerd dag- en nacht ritme, is de baas in huis en heeft op het vorige adres ook treitergedrag vertoond. Ook de op één na oudste zoon heeft het slachtoffergezin bedreigd uit loyaliteit met zijn broer en zit in de Top 600 aanpak. Vader is oud en heeft een zwakke gezondheid.

Het slachtoffergezin woont in het complex en bestaat uit moeder, 2 oudere dochters van begin twintig en 2 jongere zoontjes van 12 en 5 jaar. Eén dochter woont elders maar komt wel regelmatig op bezoek en is daardoor tevens ondervinder/slachtoffer. Het slachtoffergezin is van onbesproken gedrag. Een van de dochters is het meest directe slachtoffer. De treiteraar heeft een contactverbod met deze dochter vanwege een aangifte van aanranding en stalking. De treiteraar heeft voorts ingebroken in de woning van het slachtoffergezin en is hiervoor aangehouden. Hij heeft de dochter bedreigd (hiervan is aangifte gedaan), voorts ook moeder en dochter in bijzijn van een zoontje mishandeld. Hij heeft het contactverbod overtreden, intimideert door in het zicht te zijn van de slachtofferfamilie zonder ze aan te spreken en zonder op verboden terrein te komen. Op zijn vorig adres maakte hij zich schuldig aan stalking van een buurman, brandstichting, eieren gooien teksten op muren kladden, insluipen met looper.

De interventies bestaan uit extra aandacht van het openbaar ministerie op het stalkingsdossier en het (verlengen van) het contactverbod. De politie surveilleert extra. De woningcorporatie heeft een bewonersonderzoek gedaan. Er wordt een zorgplan opgesteld voor de treiteraar en Jeugdzorg monitort de zorg voor de jongere kinderen in het treitergezin. Voor de moeder en de dochter aan slachtofferzijde is een alarmsysteem beschikbaar gesteld. De woningcorporatie heeft een camera op de voordeur van het slachtoffergezin geplaatst. Regelmatig is er contact met de moeder van het slachtoffer.

In deze casus is het streven om de treiteraar op korte termijn uit huis te halen, daartoe wordt naar dwangmiddelen gezocht. Vooruitlopend daarop ervaren de slachtoffers in de huidige situatie de ernst en bescherming van de overheid.

Casus 3

De casus speelt sinds 2011. De treiteraars zijn 4 jongens van 14 tot 18 jaar uit vier gezinnen. De jongens maken deel uit van een hinderlijke jeugdgroep die bekend is bij het stadsdeel. Slachtoffers zijn een ondernemersfamilie (vader, moeder, dochter) en omwonenden die allen ernstige overlast ervaren van de jeugdgroep.

Het gedrag van de treiteraars richting de ondernemersfamilie bestaat uit vernielingen, (pogingen tot inbraak), intimiderend hangen voor de woning, naar binnen kijken en bewoners aan blijven staren, lastig vallen/achtervolgen van de dochter, stenen door de ruit en zwaar beschadigen van de auto van vader (dit is niet bewezen). Een aantal voorbeelden: in 2011 geeft de moeder van een van de treiteraars de 14-jarige dochter uit het slachtoffergezin een klap, omdat de dochter haar aanspreekt op het gedrag van de treiteraar. Haar trommelvlies scheurt en zij raakt doof aan één oor. De moeder wordt veroordeeld tot een geldboete en werkstraf. Het incident lijkt aanleiding te zijn voor de treiterijen. De vader is getuige van een woninginbraak, waarna er vernielingen aan zijn woning plaatsvinden. Na aangifte van vernieling van zijn auto, durft de vader uit angst voor represailles geen aangifte te doen van een inbraak in een gymzaal waarvan hij getuige is. Ook wordt na de zitting over de mishandeling van de dochter in 1 week het achterlicht van de auto van de vader vernield, wordt met een laser-pen in de woning geschoten, een steen naar het raam van de woonkamer gegooid en wordt de vader weer nageroepen op straat

De interventies die worden ingezet, zijn onder andere het goed in de gaten van de situatie door meerdere keren per dag surveillances door politie, particulier toezicht en Straatcoaches. De wijkmeesters van de woningcorporatie houden de jongeren in de gaten. De woningcorporatie plaatst een camera bij de woning, ingeval de overlast weer aanvangt. De GGD en Jeugdzorg zijn betrokken om de jongeren tot ander gedrag te bewegen. Vanuit het openbaar ministerie en het Veiligheidshuis worden de mogelijkheden van het strafrecht actief verkend. De vader (ondernemer) van het slachtoffergezin heeft een aanbod ontvangen van parkeerplaats met cameratoezicht en ondersteuning vanuit de Accountmanager Bedrijven.

Met gecoördineerde (re)acties vanuit de Treiteraankpak richting de dader en zijn moeder is het sinds de tweede week van november 2013 weer rustig en zijn er geen treiterincidenten. De stadsdeelregisseur blijft contact met de familie onderhouden. De familie voelt zich goed gesteund, omdat op elk treitergedrag een duidelijk

waarneembare reactie volgt zowel naar dader als slachtoffer, zoals bijvoorbeeld een brief van de burgemeester of zichtbare inzet van toezicht.

Casus 4

Deze casus kenmerkt zich door de overlast die twee buurvrouwen in hun portiekflat over en weer ervaren sinds 2007 en daarover meldingen doen. In eerste instantie leek het een burenruzie, maar het afgelopen jaar is een 'kanteling' in het conflict zichtbaar, waarbij het slachtoffer doodsbang en steeds minder weerbaar is.

Het slachtoffer slaapt slecht, heeft veel lichamelijke klachten en dreigt er letterlijk aan onderdoor te gaan. Dit jaar heeft zij tweemaal kenbaar gemaakt dood te willen, zichzelf niet meer in de hand te hebben en als haar hond overlijdt niets meer te hebben om voor te leven.

De treiteraar scheldt sinds 2007 het slachtoffer uit, zij dreigt haar van de trap af te gooien of haar hond iets aan te doen. Er was geluidsoverlast en ruzies door de treiteraar tot diep in de nacht. Ook zijn er conflicten tussen treiteraar en andere burens, met een vrijwillige medewerkster van de woningcorporatie uitmondend in een tijdelijk buurthuisverbod en met docenten van de nabijgelegen basisschool uitmondend in een schoolpleinverbod. Treiteraar was ook in het stadsdeel waar ze voorheen woonde, zeer agressief en intimiderend met spugen, schelden en doodsbedreigingen. Ook de partner en de volwassen dochter van de treiteraar doen mee met de intimidatie.

Door een analyse van de betrokkenen, door huisbezoeken van de GGD en politie aan beide partijen, een portiekonderzoek, meldingen van overlast en incidenten en door het bijeenbrengen van alle informatie werd duidelijk dat er sprake was van een duidelijke dader en slachtoffer. De politie en corporatie hebben de treiteraar verschillende malen aangegeven dat het getreiter onmiddellijk moet stoppen. De volgende stap was de waarschuwingsbrief van de burgemeester en de stadsdeelvoorzitter. Omdat het gewenste effect uitbleef, is de treiteraar vervolgens uitgenodigd op het stadsdeelnkantoor voor een corrigerend gesprek met stadsdeelregisseur, politie en corporatie. Er is een hulpaanbod gedaan (bv training agressiebeheersing en mediation). Ook dit corrigerende gesprek had geen effect, meldingen over conflicten bleven binnenkomen. In de verkenning voor mediation gedaan hebben beide partijen medewerking aan mediation geweigerd en aangegeven te willen verhuizen. De GGD bekijkt of aanvullende zorg nodig is voor zowel het slachtoffer als de treiteraar. Het slachtoffer is niet verschenen op een door haarzelf aangevraagd gesprek met de stadsdeelregisseur. In het portiek is een camera geplaatst.

Met onder andere een gedegen buurtonderzoek en een Procesverbaal van Bevindingen (sfeerverslag) wordt het dossier momenteel aangevuld. Als de situatie op korte termijn niet verbetert, zal een ontruiming van de treiteraer besproken worden. Omdat het slachtoffer heeft aangegeven dat haar huidige woning niet meer geschikt is in verband met haar fysieke beperkingen wordt een verhuizing van het slachtoffer om die reden niet uitgesloten.

Casus 5

De treiteraer is een op zichzelf staande man, met een detentie- en verslavingsverleden (alcohol). Hij heeft 5 honden en verder geen sociaal netwerk. Omwonenden zijn heel bang. Treiteraer uit zich verbaal heel agressief naar omwonenden, mensen in de buurt/park en professionals. Treiteraer is in zijn vorige woonplaats verwijderd uit de tijdelijke opvang. Sinds 2009 zijn er al meldingen bekend. Treiteraer weigert al jaren iedere vorm van contact met professionals en/of hulpverleners. Hij maakt veel herrie in zijn woning en tuin, zowel 's nachts als overdag. Buren durven hem niet aan te spreken en passen hun gedrag aan om hem niet tegen te komen of tegen zich in het harnas te jagen. Ook zonder aanspreken worden zij uitgescholden en bedreigd. Inmiddels is er een aangifte van bedreiging. Slachtoffers zijn de buurvrouwen op 1, 2 en 3 hoog (treiteraer woont op de begane grond). De buurvrouwen wonen daar alleen. Op 1 hoog wonen ook nog 2 jonge kinderen van één van de slachtoffers. Deze buurvrouw wil voor hun veiligheid het liefst verhuizen.

Deze casus kenmerkt zich door geen of weinig meldingsbereidheid vanwege angst voor represailles van de treiteraer. Hierdoor was het lastig om feitelijk de treitersituatie aan te tonen. Een gesprek met de stadsdeelvoorzitter en het feit dat de slachtoffers merkten dat instanties de klachten serieus nemen, maakt dat zij inmiddels wel durven te getuigen. Door het samenvoegen van de gegevens van de politie, woningcorporaties en gemeente is gekomen tot een voldoende dossier, waarmee de civiele procedure tot ontruiming gevoerd kon worden. De GGD adviseerde tot vervangende woonruimte. De scenario's voor de huisvesting werden opgesteld. De treiteraer is toen echter overleden, waardoor het niet tot besluitvorming en uitvoering van het wenselijke scenario is gekomen. De casus is afgerond met een bewonersbijeenkomst met de professionals.

4.2 Casus stadsdelen

Casus 1

Het slachtoffer meldt bij het stadsdeel al een aantal maanden overlast te ervaren van zijn buurvrouw. De treiteraer heeft een afwijkend leefritme en aanloop van vrienden en bekenden waarmee gedronken wordt. Zij heeft alcoholproblemen, laat zich moeilijk aanspreken op haar gedrag en huurt de woning op naam van een zorginstelling (Laatste Kans woning). De zorginstelling meldt dat de vrouw niet behandeltrouw is en afhaakt bij hulpverleningstrajecten.

De interventies bestaan uit een huisbezoek van de GGD en de politie aan beide partijen, voor een onderzoek en hoor en wederhoor. Er is intensief contact van het stadsdeel met het slachtoffer, ook omdat de overlast toeneemt: racistische scheldpartijen richting slachtoffer en zijn gezin. Voorts gooit de treiteraar vuurwerk in de tuin van het slachtoffer en bonkt op de deur van zijn woning. De kinderen van het slachtoffer zijn angstig. Tien omwonenden bevestigen schriftelijk de overlast aan het stadsdeel. De politie voert een buurtonderzoek uit. De zorginstelling heeft een officieel waarschuwingsgesprek met de treiteraar. Na een tweede waarschuwing intensiveert de zorginstelling de begeleiding van de treiteraar, mede gericht op vrijwillige spoedopname. De treiteraar weigert dit laatste. Als uit politiestructuren blijkt dat de treiteraar op haar vorige adres betrokken is geweest bij een steekpartij, wordt besloten tot ontruiming van de treiteraar en plaatsing in maatschappelijke opvang. Na een nieuw incident wordt dit direct gerealiseerd. Het slachtoffer is opgelucht. De GGD voert ter afronding een evaluatiegesprek met het slachtoffer.

Casus 2

De casus is opgepakt vanuit de Treiteraankpak omdat er op de gevel van het gebouw waar het slachtoffer woont, leuzen over zijn geaardheid zijn gekalkt, uitwerpselen om zijn brievenbus zijn gesmeerd en in zijn portiek brand is gesticht.

De interventies bestaan uit het plaatsen van politiecamera's op de woning en een digitale deurspion in de deur van zijn woning. Het slachtoffer mobiliseert zijn medebewoners, waarna de woningeigenaar het portiek niet meer vrij toegankelijk maakt. Politie en toezichthouders voeren intensieve surveillances uit en politie onderhoudt actief contact met het slachtoffer. Door deze interventies houdt het treiteren op, waarna de stadsdeelvoorzitter aanbiedt een afrondend gesprek te voeren met het slachtoffer. Het slachtoffer geeft aan zich erg gesteund te voelen door de inspanningen van de politie en het stadsdeel.

Casus 3

De casus speelt al een half jaar op het moment dat de zaak wordt opgeschaald naar de Treiteraankpak. De slachtoffers vormen een gezin met 3 jonge kinderen. De treiteraar is een man van rond de dertig zonder inkomsten uit werk en dagbesteding, inwonend bij zijn moeder, die volgens het huurcontract hoofdhuurder is. Aanleiding van de onrust is de 'bemoeienis' van het slachtoffer richting de treiteraar, naar aanleiding van huiselijk geweld van treiteraar richting zijn moeder. Het gedrag van de treiteraar kenmerkt zich door wisselend normaal en abnormaal gedrag. Treiteraar en moeder weigeren hulp of onderzoek. Moeder houdt, hoewel zij ook slachtoffer is van het geweld van haar zoon, hem de hand boven het hoofd. De zaak wordt opgepakt binnen de Treiteraankpak op het moment dat aan de treiteraar een zogeheten preventief huisverbod is opgelegd vanwege het huiselijk geweld.

Doordat de treiteraar zelf ook meldingen doet bij de betrokken instanties over zijn burens over vermeend treitergedrag, is het voor de betrokken partijen aanvankelijk niet duidelijk of er daadwerkelijk sprake is van een treitersituatie, waarbij duidelijk sprake moet zijn van 'onbetwist slachtofferschap'. Er volgen vele meldingen over en weer. Bewijs van het intimiderende gedrag van de treiteraar ontbreekt. Incidentele getuigen werken uit angst niet mee aan dossieropbouw.

De interventies bestaan o.a. uit een Aandachtsvestiging Op Locatie (AOL) van de politie (zie voor een toelichting: paragraaf 5.2). Daarnaast onderzoekt DWI de mogelijkheden van dagbesteding voor de treiteraar. De treiteraar wordt ook aangemeld bij het zorgmijdersteam van de GGZ. Het slachtoffergezin krijgt psychische en fysieke zorg omdat zij gebukt gaan onder angst, frustratie, machteloosheid en boosheid. De situatie heeft ook effect op de schoolresultaten van het oudste kind. Na diverse incidenten met aanhoudingen, voerden een aantal instanties samen een grenzenstellend gesprek met de treiteraar en zijn moeder waarin de bevindingen van het gezamenlijke onderzoek worden gedeeld en wordt gemeld dat toe wordt gewerkt naar een (gedwongen) verhuizing. Het Openbaar Ministerie legt de treiteraar een contactverbod op omdat beeldmateriaal laat zien dat de treiteraar in het midden van de nacht met opzet uit de woning komt om overlast te veroorzaken. De stadsdeelregisseur meldt het slachtoffergezin 24 uur per dag voor hen bereikbaar te zijn, omdat het gezin aan geeft vertrouwen in een goede afloop kwijt te zijn.

Door de uitgevoerde interventies accepteert de treiteraar het aanbod voor huisvesting in een project voor begeleid wonen. De moeder van de treiteraar verplicht zich contractueel om bewoning van derden in haar woning te voorkomen. Ter controle van de afspraken met moeder plaatst de corporatie een camera. Via slachtofferhulp wordt verder een advocaat ingezet ter ondersteuning bij de compensatie van de geleden, fysieke en materiële, schade van het slachtoffer.

Casus 4

De treiteraar is een alleenstaande man die zijn buurvrouwen filmt en niet aanspreekbaar is op zijn gedrag. In het begin lijkt de treiteraar normaal contact te onderhouden met zijn burens: Iedereen is nieuw in het woonblok. Vanaf een zeker moment zoekt de man echter toenadering tot één van zijn buurvrouwen en begint hij avances te maken. Omdat de buurvrouw daar niet van gediend is, houdt zij vanaf dan ieder contact af. De man begint haar vervolgens te filmen. Na verloop van tijd filmt de man ook twee andere buurvrouwen en hun bezoek regelmatig. Daarnaast bonkt hij op de muren. De man is niet aanspreekbaar op zijn gedrag en laat zich niet diagnosticeren of helpen. De slachtoffers doen melding bij de politie en de woningbouwcorporatie, waarop de treiteraar zich verweert dat de burens een complot tegen hem voeren en dat hij juist degene is die gepest wordt en overlast ervaart.

De interventies bestaan uit dossieropbouw, waaronder sommatiebrieven van de corporatie om de overlast te staken. Omdat de treiteraar zijn intimiderende gedrag continueert, wordt hem een andere woning aangeboden met een contract onder voorwaarden. De treiteraar weigert, na zelf een advocaat te hebben ingeschakeld die met de corporatie hierover onderhandelt, het aanbod. Nadat de corporatie de treiteraar informeert over het voornemen een civiele procedure voor huisuitzetting op te starten, kiest de man ervoor om te verhuizen.

Hij verhuist naar een woning in dezelfde buurt, van een andere corporatie. Door middel van een mondelinge toelichting bij het overleggen van de zogeheten verhuurdersverklaring, zorgt de 'oude' corporatie voor 'warme overdracht' van deze zaak naar de 'nieuwe' corporatie, waar de treiteraar zijn nieuwe huurcontract bij afsluit. De slachtoffers blijven wonen op het oude adres en hebben geen last meer van de treiteraar. Het stadsdeel monitort of het rustig blijft rondom de man.

5 Stand van zaken

In dit hoofdstuk volgen de belangrijkste opbrengsten van het afgelopen jaar. Voor een cijfermatig overzicht verwijzen wij u naar bijlage 4.

5.1 Knelpunten en dilemma's

De eerste casus van het Top Tien Team leverde een aantal knelpunten en dilemma's op, die hieronder staan beschreven.

Onvoldoende dossiervorming

De treiterfamilie was al 20 jaar bekend in negatieve zin. Toch lag er nauwelijks recente dossiervorming, omdat een aantal slachtoffers dat daarvoor wel in de gelegenheid was geweest, verhuisd was en de overige bewoners bang waren om meldingen te doen. De vraag was hoe dossiervorming te realiseren in een zaak waarin vrijwel niemand melding of aangifte durft te doen. Besloten is om deze bevinding (angst bewoners) te registreren omdat het op zichzelf veelzeggend is en een onderdeel van het dossier vormt. Deze bevinding moet ook worden meegenomen bij de beoordeling of een casus wel/niet voldoet aan de treitercriteria.

In kennisstelling

De gezamenlijke aanpak en de formele in kennisstelling van betrokkenen dat zij 'onder de Treiteraankpak' vielen, zou naar verwachting leiden tot een stijgende druk op treiteraars om ongewenst gedrag te staken. Maar het zou ook kunnen leiden tot een toename van ongewenst gedrag, waaronder intimidatie/bedreiging van hulpverleners en andere professionals. De vraag was hoe hierop te anticiperen alvorens de familie in kennis te stellen. Besloten is om eerst een integraal veiligheidsplan met diverse maatregelen ter bescherming van omwonenden en hulpverleners op te stellen, alvorens tot formele in kennisstelling over te gaan. Zie paragraaf 5.1.

Veiligheid versus zicht

De aanpak heeft tot doel om de situatie voor de omwonenden te verbeteren met als negatief nevenresultaat dat het zicht op de kinderen dreigt weg te vallen. Door de integrale aanpak is deze familie aan alle kanten begrensd. De familie is haar frustraties gaan botvieren op o.a. de gezinsvoogd van de William Schrikker Groep waardoor zij (en andere professionals, waaronder de stadsdeelregisseur) met het oog op haar eigen veiligheid, eerst alleen nog onder politiebescherming naar het gezin kon gaan en vervolgens is terug getrokken uit het gezin. Het resultaat was dat er geen zicht meer was op de veiligheid van de overige zich nog in huis bevindende kinderen. De vraag was hoe deze vicieuze cirkel te doorbreken. In afstemming met de William Schrikker Groep is besloten om het Preventief Interventieteam (PIT) van de Top600 bij de aanpak te betrekken.

Wel/niet doelstellingen bijstellen als professionals worden bedreigd

De overheid is verantwoordelijk voor de bescherming van haar werknemers. De aanpak van de eerste top-10 casus leidde tot intimidaties / bedreigingen van de meest direct betrokken professionals en de vraag of de doelstellingen van de aanpak moesten worden bijgesteld. Besloten is om dat niet te doen en beveiligingsmaatregelen te treffen. De betrokken professionals, onder andere van de William Schrikker Groep en Rochdale, zijn zich in deze zeer belastende

omstandigheden desalniettemin volop blijven inzetten. Dit is overigens alleen mogelijk geweest dankzij de continue inzet van de politie die de professionals in de contacten met de familie voortdurend hebben begeleid. De bedreigingen aan het adres van de professionals hebben geleid tot een strafzaak. De burgemeester heeft persoonlijke gesprekken gevoerd met de treiteraars, bedreigde hulpverleners en omwonenden van de familie.

Wel/niet een ander aanbod doen aan deze Top Tien treiterfamilie na ontruiming

Jaarlijks staan er gezinnen met kinderen na een ontruiming op straat, zonder dat hen een alternatief wordt aangeboden. De vraag was of dit gezin na ontruiming een huisvestingsaanbod moest worden gedaan. Een aanbod zou immers als beloning van ongewenst gedrag gepercipieerd kunnen worden. Anderzijds zou een 'ongecontroleerde ontruiming' waarbij géén aanbod wordt gedaan aan deze familie, leiden tot kwijtraken van zicht op de familie en mogelijke verplaatsing van de treiterproblematiek naar een ander deel van de stad. De vraag was ook in hoeverre de familie een perspectief moest worden geboden en welk perspectief dat zou moeten zijn. Besloten is tot het aanbod van een containerwoning op een afgelegen locatie, op basis van een bewonersovereenkomst met gedetailleerde afspraken, strak georganiseerd toezicht en perspectief op terugkeer naar een andere woning bij bewezen goed gedrag. Een argument voor het huisvestingsaanbod was het feit dat het om een familie met minderjarige kinderen gaat.

Als overheid wel/geen perspectief bieden aan niet leerbare gezinnen

Een vraag is hoe, in de context van perspectief geven, te investeren in gezinnen die niet leerbaar lijken. Hoe moet de investering eruit zien en wat mag het kosten (qua geld en capaciteit)? Mogelijke alternatieve woonvoorzieningen in Engeland, zoals geconstateerd in de uitgevoerde quick-scan van Bureau Van Montfoort⁴, moeten we gaan onderzoeken op hun geschiktheid voor deze meest moeilijke doelgroep en dat gaan we ook doen. Dit geldt ook voor het doen van onderzoek naar de potentiële omvang van de doelgroep van treiteraars met minderjarige, thuiswonende, kinderen.

Treiteraars zijn zorgmijders

De casuïstiek lijkt erop te wijzen dat het overgrote deel van de doelgroep van treiteraars psychiatrische en/of antisociale stoornissen heeft. Dat kan echter vaak niet worden vastgesteld omdat de betrokken treiteraars weigeren zich te laten onderzoeken.

⁴ 'Woonvoorzieningen voor extreem overlastgevende en intimiderende gezinnen', Van Burik en De Jong, Bureau Van Montfoort, Woerden, maart 2013. Het onderzoeksrapport is als separate bijlage bij onderhavige rapportage gevoegd.

Omdat een diagnose van de problematiek veelal ontbreekt, beperken de middelen om het gedrag van treiteraars te beïnvloeden, zich grotendeels tot middelen met een repressief karakter. De vraag is hoe deelname aan onderzoek te realiseren, omdat inzet van hulpverlening mogelijk zou kunnen leiden tot het stoppen van het treitergedrag. Hiervoor is nog geen oplossing gevonden. Het Top Tien Team onderzoekt momenteel in twee casus een mogelijke aanpak van dit zorgmijdende gedrag.

Bovenstaande knelpunten die zich voordeden bij de eerste Top Tien casus zijn exemplarisch, ook voor de casussen die op stadsdeelniveau zijn opgepakt.

5.2 Instrumentarium

Veiligheidsaanpak bewoners en professionals

Naar aanleiding van de knelpunten en de gemaakte keuzes (zoals het niet bijstellen van de doelstellingen van de aanpak) bij de eerste Top Tien casus, zoals geschetst in het vorige hoofdstuk, is een veiligheidsaanpak ontwikkeld die ook bij andere casus kan worden benut. De aanpak richt zich op de bescherming en ondersteuning van omwonenden en professionals. Op grond van een aantal doelen, (beleids-)uitgangspunten en tolerantiegrenzen is door de betrokken partners in kaart gebracht welke dreiging en welke risico's er waren voor bewoners en professionals en op welke momenten deze risico's het grootst zijn. Dit heeft geresulteerd in de formulering van drie sets van maatregelen ter voorbereiding op eventuele reacties van een treiteraar na kennisgeving dat hij binnen de Treiteraankpak valt. Het betreft maatregelen er bescherming van omwonenden en betrokken professionals:

1. Een set preventieve maatregelen die gedurende de gehele Treiteraankpak worden ingezet.
2. Een set maatregelen die ingezet worden nadat een incident heeft plaatsgevonden
3. Een set preventieve maatregelen die ingezet kunnen worden indien de partners de situatie als verhoogd risico classificeren.

Deze maatregelen zijn waar nodig ingezet. Voorbeelden van ingezette maatregelen zijn (gemeentelijk) cameratoezicht en alarmsystemen voor diverse professionals en andere betrokkenen.

Naast de veiligheidsaanpak is de inzet van een aantal instrumenten waardevol gebleken bij de Top Tien casus en diverse stadsdeelcasus. Hieronder een beschrijving van de belangrijkste.

Politie en corporatie: buurtonderzoek

Bewoners zijn zoals bekend soms zo bang dat ze geen aangifte durven te doen van strafbare feiten. Incidenten blijven dan 'onder de radar' en de overheid is onvoldoende op de hoogte van hetgeen speelt in een situatie of in een buurt.

Naar aanleiding van een aantal signalen en ook in concrete treitersituaties heeft de politie het afgelopen jaar, soms samen met de betrokken woningcorporatie, buurtonderzoek verricht om na te gaan of er meerdere omwonenden - en wie precies - slachtoffer waren van de vermeende treiteraars. Waar mensen niet altijd aangifte durven te doen, zijn zij soms wel bereid gebleken om hun verhaal te doen in een meer informele setting i.h.k.v. een buurtonderzoek, al dan niet gewoon bij hen thuis. Het buurtonderzoek biedt als instrument aanvullende mogelijkheden om met geringe meldingsbereidheid om te gaan en levert veel informatie op om de situatie beter te kunnen duiden: is er wel of niet sprake van een treitersituatie of is er juist over en weer sprake van overlast en strafbaar gedrag?

Vangnet en Advies GGD: huisbezoeken

De sociaal psychiatrisch verpleegkundigen van de GGD leggen binnen de Treiteraankpak op eigen initiatief en op verzoek van de stadsdeelregisseurs huisbezoeken af om na te gaan of een (potentiële) treitersituatie gezondheidsrisico's met zich mee brengt van lichamelijke of geestelijke aard bij het slachtoffer. Zij leggen ook huisbezoeken af aan de treiteraars. De huisbezoeken dragen, naast het feit dat slachtoffers zich ondersteund voelen, bij aan een goede duiding van de situatie.

Politie: procesverbaal van bevindingen

Het optekenen door de politie van alle verhalen van betrokkenen tijdens een dergelijk buurtonderzoek in een zogeheten procesverbaal van bevindingen, ook wel sfeerverbaal geheten, kan een zeer belangrijke aanvulling vormen bij de dossieropbouw. Zowel in een strafzaak, maar – belangrijker nog – eveneens in een civielrechtelijke procedure door de woningcorporatie. Het sfeerverbaal plaatst de gedragingen van de treitenaar in een bredere context en draagt bij aan een beeld van de impact van dit gedrag op zowel omwonenden als professionals. Momenteel ontwikkelt het Top Tien Team een standaardmodel voor buurtonderzoek.

Politie: Aandachtsvestiging Op Locatie (AOL)

Bij treitersituaties is het van belang dat slachtoffers zich serieus genomen en beschermd voelen door de overheid. Eén manier waarop de politie daaraan in het kader van de Treiteraankpak bijdraagt is door middel van het registreren in het eigen politiesysteem van zogeheten 'Aandachtsvestigingen Op Locatie' (AOL) of 'Aandachtsvestigingen Op Persoon'. Deze zijn van belang omdat wijkagenten, die geacht worden goed op de hoogte te zijn van treitersituaties, niet 24/7 in dienst zijn. Bij een AOL vermeldt de wijkagent in het politiesysteem of er sprake is van een treitersituatie op een bepaald adres (van een slachtoffer binnen de Treiteraankpak), welke relevante maatregelen getroffen zijn voor het slachtoffer(s) of dader(s) en eventueel welke interventie na een incident juist wel of niet getroffen moet worden. Verder zorgt een AOL ervoor dat de politie bij een melding altijd ter plaatse gaat en dat de betrokken politiefunctionarissen van de casus op de hoogte zijn.

Openbaar Ministerie: contactverbod

In een aantal heftige treiterzaken is na aangifte van bedreiging door het slachtoffer of door een professional een *strafrechtelijk contactverbod* opgelegd aan de treiteraar als voorwaarde bij de schorsing van preventieve hechtenis. De intensieve samenwerking met het OM binnen de Treiteraankpak is, o.a. met de toepassing van deze maatregel, een essentieel onderdeel gebleken bij het optreden tegen treiteraars en de bescherming van slachtoffers.

Politie: alarmsysteem

Bij één treiterzaak zijn, na binnendringen van de treiteraar in de woning, de slachtoffers voorzien van een draagbaar alarmsysteem dat gewoonlijk is bedoeld voor slachtoffers van huiselijk geweld. Bij een andere treiterzaak hebben ernstige bedreigingen geleid tot het treffen van deze maatregel bij meerdere betrokken professionals. Het alarmsysteem maakt mogelijk dat de politie, na één druk op de knop van het alarmsysteem door degene die daarmee is toegerust, met zeer grote spoed ter plaatse komt. Toepassing van deze maatregel zorgt ervoor dat de betrokkene zich beschermd voelt en weet dat het de overheid ernst is met zijn of haar bescherming.

Corporatie: cameratoezicht

Het feit dat incidenten per definitie vaak plaatsvinden in het gemeenschappelijke portiek of gemeenschappelijke trapgang, maakt dat treitersituaties zo bedreigend zijn en zo een grote aanslag op het veiligheidsgevoel van slachtoffers. Corporaties hebben de mogelijkheid om in ernstige situaties cameratoezicht achter de voordeur te organiseren. Deze maatregel verhoogt de veiligheid vanwege de preventieve werking van camera's. Voorts is van belang dat als daders over de schreef gaan, dat op beeld is vastgelegd. Het draagt naar verwachting ook bij aan het veiligheidsgevoel van bewoners. Corporatiecamera's zijn in meerdere gevallen ingezet binnen de Treiteraankpak.

Gemeente: cameratoezicht

De inzet van gemeentelijk cameratoezicht in het kader van de eerste Top Tien casus is een novum geweest. Gebruik van dit instrument was gericht op voorkoming van (verdere) verstoring van de openbare orde in de openbare ruimte.

5.3 Opbrengsten

Na één jaar Treiteraankpak kunnen wij de volgende stand van zaken opmaken.

Inzicht in de aard en omvang van de problematiek

In het afgelopen jaar is er meer inzicht verkregen in de aard, ernst en omvang van de problematiek. In 2013 zijn 157 signalen binnengekomen van potentiële treiterzaken. Na het bijeenbrengen van alle beschikbare informatie is van 30 zaken vastgesteld dat dit een daadwerkelijke treiterzaak betreft. Van deze 30 zaken zijn er 8 zaken afgerond en tot een goed einde gebracht.

Van 27 signalen is nog niet vastgesteld of zij wel of niet voldoen aan de criteria voor treiterzaken. Een cijfermatig overzicht is opgenomen in bijlage 4. Bij het onderzoeken van de 157 signalen is het een zoektocht gebleken om te kunnen vaststellen of signalen wel of geen treiterzaak betreffen. Sommige treiteraars doen namelijk tegenmeldingen of geven aan zich zelf slachtoffer te voelen van de situatie, waardoor zaken lastig zijn te duiden. Of de gesignaleerd en opgepakte casus het topje van de ijsberg zijn, moet nog blijken. De indruk is dat er nog veel meer speelt in de stad en dat de meeste mensen inderdaad bang zijn om melding te doen van intimidatie in de woonomgeving. Uit de twee afgesloten Top Tien Casus blijkt bijvoorbeeld dat sommige bewoners, pas nadat zij daadwerkelijke aanhoudende interventies van de overheid bemerken of geen last meer hebben van de treiteraar (bv doordat deze is gedwongen te verhuizen) zich alsnog bekend durven te maken bij de gemeente. Daarom is van belang dat de opgepakte casus snel en effectief worden opgelost, in de eerste plaats voor hen zelf, in de tweede plaats zodat zij weer vertrouwen krijgen in de bescherming en het oplossend vermogen van de overheid.

De organisatie staat in de basis

Hoewel niet alles even vlekkeloos gaat, zijn de samenwerkende partners bereid en in staat gebleken om signalen op te pakken, te duiden en - werkenderwijs lerend - de juiste aanpak te ontwikkelen, waarbij ook aandacht nodig bleek voor de veiligheid van de betrokken professionals. Dat ging gepaard met de inzet van veel capaciteit. Kwalitatief goede vroegsignalering van treiterzaken is van belang omdat dan de kans groot is dat dan met naar verhouding kleine interventies kan worden volstaan. Voorts is van belang om geleerde lessen te implementeren in de aanpak, zodat nieuwe casus met minder inzet kunnen worden opgelost.

Analyseren patronen

Het analyseren van elke casus in patronen blijkt een belangrijke eerste stap voor het Top Tien Team. De patronen leggen per casus de dieper liggende problematiek bloot en leveren meteen de basis voor het plan van aanpak. Voorbeeld: een patroon van manipulerende treiteraars, een familie die één front vormt en een versnipperde overheid verklaart de langdurige periode van een treitersituatie. Tegelijkertijd maakt het een deel van de oplossing duidelijk: alle partners moeten samen één lijn vormen, instrumenten geïntegreerd in een logische volgorde inzetten, geen geïsoleerde contacten met de treiteraar(s) onderhouden en elke stap/actie samen beredeneren in de context van het doorbreken van de patronen.

Eén overheid

Zoals hierboven gesteld is van belang gebleken om als partners daadwerkelijk één gezamenlijke aanpak uit te voeren en te communiceren, zonder af te wijken van de gestelde doelstellingen en uitgangspunten wanneer zich in de praktijk knelpunten voordoen. Daarmee vormt de overheid als het ware één 'front' ter bescherming van de slachtoffers, maar óók richting treiteraars. Dit is effectief gebleken.

Alhoewel woningcorporaties feitelijk niet onder de overheid geschaard kunnen worden, verwijst het begrip 'één overheid' op deze plek óók naar de zeer nauwe samenwerking met deze partner en naar het gezamenlijk optrekken binnen de Treiteraankpak met *alle* betrokken partners, dat de basis vormt voor de successen van het afgelopen jaar. Bij dit gezamenlijk optrekken liepen we aan tegen normoverschrijdend gedrag dat tot neveneffecten heeft geleid voor de betrokken treiteraars. De nauwe samenwerking heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat DWI 5 ten onrechte verkregen uitkeringen heeft beëindigd en een uitkering 7 maanden niet betaalbaar heeft gesteld; dit laatste omdat een cliënt van DWI niet meewerkte.

Contact overheid – slachtoffer

Uit diverse casus blijkt dat slachtoffers in positieve zin welhaast meer verrast zijn door het contact dat de overheid met hen opneemt en onderhoudt dan dat zij van de ene dag op de andere een oplossing verwachten. Slachtoffers voelen zich dan echt gehoord. Het onderhouden van een structureel contact met het slachtoffer – met één vast contactpersoon – en regelmatige uitleg over wat de partners doen (en niet kunnen doen) geeft slachtoffers rust en vertrouwen.

Betrouwbare en humane overheid

Hoewel het doel van de Treiteraankpak de bescherming van de slachtoffers betreft (de betrouwbare overheid), is het ook van belang om – waar enigszins mogelijk – te (blijven) investeren in het bieden van perspectief aan daders (de humane overheid). Zo is bijvoorbeeld het Top Tien Team - als extra zekerheid voor een juiste belangenafweging en besluitvorming - ertoe overgegaan om voor elke casus uit het Top Tien Team een lid aan te wijzen die optreedt als tegenspreker c.q. 'belangenbehartiger' van de treiteraar.

6 Slothoofdstuk

Intimidatie in de woonomgeving heeft enorme consequenties voor het welzijn van burgers die het slachtoffer zijn van deze problematiek. Treitersituaties die niet adequaat worden opgepakt grijpen diep in de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen in. Amsterdam ziet het als haar verantwoordelijkheid om samen met de partners deze problematiek aan te pakken en zal zich daar de komende jaren vol voor inzetten.

De in het afgelopen jaar gesignaleerde aard en omvang van de problematiek laten zien dat het besluit tot de Treiteraankpak een terecht besluit was. De casuïstiek toont aan dat het veelal om langdurige treitersituaties gaat die om actieve bijdragen en grote inzet van vele partners vragen. Ook blijkt dat een effectieve aanpak van deze situaties complex kan zijn. Echter, wanneer elk van de afzonderlijke partners volop inzet en instrumenten in onderlinge afstemming realiseert, worden slachtoffers daadwerkelijk beschermd en worden daders van treiterzaken gedwongen hun gedrag te veranderen of te verhuizen. Dit vraagt veel capaciteit van alle partners. Men komen dan ook alle complimenten en lof toe voor de in 2013 geleverde bijdrage en continuering daarvan in 2014.

Een sterke regiefunctie van de gemeente is onontbeerlijk gebleken. Het instellen van een stedelijk Top Tien Team heeft het mogelijk gemaakt om een passende werkwijze te vinden bij de aanpak van de meest moeilijke zaken die in een enkel geval soms al meer dan een decennium speelde. Daarbij zijn complexe knelpunten en dilemma's beslecht en is nieuw instrumentarium ontwikkeld. Hetzelfde doet zich voor op stadsdeelniveau bij de regierol van de stadsdeelregisseurs en de stadsdeelorganisatie. Stadsdeel Zuid heeft, als trekker namens de stadsdelen, een belangrijke rol vervuld bij de implementatie van de Treiteraankpak in de stadsdelen.

De doelen van de Treiteraankpak blijken realiseerbaar. Een aantal van de zaken die binnen de aanpak worden opgepakt worden tot een goed einde gebracht (bij de andere zaken zijn wij goed op weg): slachtoffers worden ondersteund en beschermd om verhuizing als gevolg van intimidatie in de woonomgeving te voorkomen. Dit gaat niet zonder slag of stoot. De aanpak kost veel capaciteit, tijd en geld. Toch blijft Amsterdam daar mee doorgaan. Ten eerste omdat de slachtoffers recht op bescherming hebben. ten tweede vanwege de verwachting dat de maatschappelijke baten uiteindelijk opwegen tegen de kosten. Een aantal zaken dat is opgepakt betreft immers zaken waar een grote hoeveelheid aan instanties sowieso al jaren mee in hun maag zitten en veel inzet op plegen. Deze zaken blijken nu tot een goed einde te kunnen worden gebracht. In 2014 wordt onderzoek gedaan naar het kosten/baten aspect.

Een vraag die nog openstaat is wat aan te vangen met zorgmijders, personen bij wie stoornissen worden vermoed, maar waarvoor nu geen/ onvoldoende (wettelijke) mogelijkheden lijken te bestaan tot diagnosticeren en het bieden van passende hulp. Voor deze personen lijkt het beschikbare instrumentarium om hun gedrag te beïnvloeden ontoereikend. Dit thema is nog niet volledig uitgediept.

Een vervolgvraag, die deels samenhangt met bovenstaande kwestie, is hoever de overheid moet gaan met het bieden van perspectief aan mensen die zich in hun gedrag niet laten sturen, de zogenoemde niet-leerbare gezinnen. Het 'vasthouden' van deze personen binnen onze maatschappij kost veel geld en capaciteit, voorts ook onderzoek naar de mogelijkheden hoe dat te realiseren. Bij deze discussie speelt het uitgangspunt mee om binnen de aanpak niet alleen een betrouwbare en vasthoudende overheid te vormen richting slachtoffers maar ook een strenge en tegelijk humane en zorgvuldige overheid richting de treiteraars.

Om de twee beschreven vraagstukken nader te onderzoeken, organiseert Amsterdam in het voorjaar van 2014 een expertmeeting met deskundigen uit diverse disciplines.

In 2013 hebben alle stadsdelen bijgedragen aan het inventariseren van geschikte locaties voor containerwoningen voor treiteraars. Daarbij is in Oost al een locatie in gebruik genomen voor de Treiteraankpak. In 2014 zal in elk stadsdeel en in het Havengebied één locatie geschikt worden gemaakt voor de realisatie van één, maximaal twee, bij uitzondering drie containerwoningen. Ieder stadsdeel (en het Havengebied) zal vervolgens gevraagd worden om een treitaraar te huisvesten in een containerwoning. Pas nádat in alle gebieden de aangewezen locaties zijn benut voor de plaatsing van een eerste containerwoning zal, zo nodig en onder voorwaarden, worden overgegaan tot het plaatsen van een tweede containerwoning en een volgende (ontruimde) treitaraar. Of het daadwerkelijk nodig zal zijn om over te gaan tot het plaatsen van meer dan één container op de aangewezen locaties, zal pas in de loop van 2014 en daarna blijken.

Ook in 2014 wordt veel inzet en capaciteit van de partners verwacht. Wij verwachten na het reces zover te zijn dat wij uit de ervaringen zodanige richtlijnen kunnen opstellen (voor het proces en de organisatie van alle partners), dat de aanpak van casus significant sneller en effectiever verloopt. Voorlopig blijft het voornamelijk maatwerk. Ook vanwege de al eerder zelfbenoemde opdracht om naast betrouwbaar en vasthoudend ook humaan en zorgvuldig te zijn.

Alles overziend gaan we dit jaar door op de ingeslagen weg. De aanpak wordt verder verbeterd en de in 2013 geleerde lessen geïmplementeerd. Op deze manier kunnen toekomstige casus sneller en effectiever worden opgelost. Het eindstreven is dat slachtoffers minder angst hebben om treitersituaties te melden door een toenemend vertrouwen in het oplossend vermogen van de overheid en haar partners.

Bijlagen

Bijlage 1 Uitvoering actieplan

In 2013 is het actieplan Treiteraankpak in uitvoering genomen. Daarin staan een aantal acties geformuleerd. Hieronder een stand van zaken, conform de volgorde van de in het actieplan uiteengezette acties, over de uitvoering van de acties en de resultaten daarbij.

Actie 1: *Met ingang van 1 februari 2013 kunnen burgers hun treitersituaties melden bij 14020 en via www.amsterdam.nl. Met de Meldpunten Zorg en Overlast worden afspraken gemaakt voor afhandeling.*

Bij diverse loketten in de stad (bijvoorbeeld Meldpunten Zorg en Overlast stadsdelen) kunnen burgers woonoverlast en treiterzaken melden. Vanaf begin 2013 kunnen burgers die niet weten waar te melden, deze meldingen ook centraal doen, bij 14020 en via Amsterdam.nl. Deze meldingen worden meegenomen in de Treiteraankpak. Gegevens omtrent potentiële treiterzaken worden geregistreerd in een daartoe speciaal ontwikkeld systeem (actie 4).

Actie 2: *Met ingang van 1 januari 2013 heeft elk stadsdeel een informatiemakelaar*

Implementatie van het procesmodel dat in het kader van de Treiteraankpak is ontwikkeld, heeft geleid tot een eenduidige wijze van werken in de stadsdelen bij deze zeer extreme vormen van overlast. Bij de uitvoering dit jaar van de Treiteraankpak, blijkt steeds meer het belang van goed gekwalificeerde, d.w.z. inhoudelijk ter zake kundige (gespecialiseerde) medewerkers. Ter verbetering van de informatiepositie over potentiële treiterzaken, is in elk stadsdeel een informatiemakelaar aangesteld, die als rechterhand van de stadsdeelregisseur, (zie actie 6) op casusniveau relevante gegevens opvraagt bij de partners en vastlegt. Soms vormt de informatiemakelaar het vaste contactpersoon voor de melder.

Actie 3: *Op 1 januari 2013 is een convenant gegevensuitwisseling ondertekend*

Informatie-uitwisseling over burgers dient een helder doel te hebben en mag niet voor andere doelen worden benut. In het kader van de Treiteraankpak hebben alle betrokken partners, de burgemeester namens het College van B & W, de politie, het OM, de woningcorporaties, de stadsdelen, BJAA, WSG een convenant ondertekend. Najaar 2013 is ook SAOA toegetreden tot het convenant Treiteraankpak. De verzamelde informatie heeft tot doel te kunnen bepalen of er sprake is van een situatie van gewone burenoverlast waarin beide partijen een aandeel hebben, of van een treitersituatie waarbij sprake is van onbetwist slachtofferschap met enerzijds een duidelijk slachtoffer en anderzijds een dader(s). Het vastleggen van relevante informatie (de incidenten die hebben plaatsgevonden, de toegepaste interventies richting dader en slachtoffer en het resultaat van deze interventies) is van belang met het oog op de dossiervorming.

Actie 4: *Met ingang van 1 januari 2013 is een gezamenlijk stadsbreed informatiesysteem beschikbaar*

In de loop van 2013 is een registratie- en informatiesysteem in gebruik genomen. Het betreft een gemeentelijk registratiesysteem, waar andere partners geen toegang toe hebben. Het systeem dient enerzijds ter ondersteuning van de aanpak op operationeel niveau, dat wil zeggen: voor het vastleggen van informatie en t.b.v. dossiervorming. Het systeem bevat daarnaast sturingsinformatie t.b.v. de uitvoering. Op geaggregeerd niveau biedt het systeem beleidsinformatie. Deze informatie wordt verwerkt in de periodieke monitor die ter beschikking wordt gesteld aan de gemeenteraad.

Actie 5: *Eenvoudige zaken worden direct opgepakt en vallen buiten de aanpak*

De Treiteraankpak richt zich uitsluitend op extreme overlastsituaties, met als doel te voorkomen dat de slachtoffers ervan zich genoodzaakt voelen om te verhuizen. Het gaat om situaties waarbij niet alleen sprake is van overlastgevend gedrag, maar waarbij ook ernstige misdrijven worden gepleegd zoals bedreiging, mishandeling of vernieling van eigendommen. Gewone of minder ernstige vormen van burenoverlast, of andere vormen van overlast in de woonomgeving, waarbij de verschillende betrokkenen elk hun eigen aandeel hebben in de ontstane situatie, vallen buiten de aanpak. Dergelijke, minder ernstige, situaties worden regulier afgedaan, via buurtbemiddeling, het meldpunt zorg en overlast van het stadsdeel, de politie of door de woningcorporatie.

Actie 6: *Vanaf 1 januari 2013 is in elk stadsdeel een stadsdeelregisseur verantwoordelijk voor de aanpak van treitersituaties.*

De stadsdeelvoorzitter van stadsdeel Zuid heeft, als trekker namens de stadsdelen, een belangrijke bijdrage geleverd aan de implementatie en vormgeving van de Treiteraankpak binnen alle stadsdelen. De impact van treiteraars op slachtoffers vraagt om inzet van de beste medewerkers. De stadsdeelregisseurs spelen samen met hun informatiemakelaars immers een centrale rol bij de regie op de aanpak van zaken in de stadsdelen.

De regie behelst:

- procesverantwoordelijkheid vanaf melding tot en met aanpak (voortgangsbewaking, informatiepositie, halen doorlooptijden, knopen doorhakken, op/afschalen);
- over domeinen heen het proces organiseren met ketenpartners;
- contact onderhouden met melder / slachtoffer.

Het programmteam Treiteraankpak heeft, met als doel kennisdeling en informatieuitwisseling, 3-wekelijkse bijeenkomsten georganiseerd voor de stadsdeelregisseurs en informatiemakelaars om hen inhoudelijk goed toe te rusten op en te faciliteren bij hun rol binnen de aanpak.

Actie 7: *Vanaf 1 januari 2013 wordt een gezamenlijke instrumentenkoffer benut met bestuurlijke, civielrechtelijke en strafrechtelijke interventies.*

De instrumentenkoffer die in gebruik is genomen kan worden gezien als een set van maatregelen, gericht tegen de treitenaar. Het Top Tien Team heeft in 2013 in aanvulling op deze instrumentenkoffer een veiligheidsaanpak ontwikkeld ter bescherming van slachtoffers en professionals.

Actie 8: Vanaf 1 januari 2013 legt Amsterdam gele en rode kaarten op aan treiteraars.

De interventies gericht op het doen stoppen van treitersituaties hebben niet altijd als resultaat dat de treiteraar zijn gedrag aanpast. Mensen die in hun directe woonomgeving voor extreme overlast zorgen, krijgen dan een gele kaart als laatste waarschuwing om zijn gedrag aan te passen. In 2013 zijn zowel op initiatief van de stadsdeelregisseurs als van het Top Tien Team meerdere gele kaarten in de vorm van een brief van de burgemeester opgelegd. In twee gevallen is een rode brief uitgereikt als aankondiging voor een geplande ontruiming. In één geval is door het Top Tien Team de rode kaart uitgereikt en geëffectueerd middels een gedwongen ontruiming.

Actie 9: Een stedelijk top-10 team start op initiatief van de burgemeester met ingang van 1 januari 2013.

Sommige situaties blijken in de praktijk zo complex te zijn, dat het niet lukt om binnen afzienbare tijd een einde te maken aan het treiteren. Als resultaten uitblijven, kan worden geëscaleerd naar een stedelijk team dat de regie overneemt van de stadsdelen. Dit stedelijk top-10 team is er alleen voor de allerergste gevallen (maximaal circa 10 per jaar). Het stedelijke team, heeft het mandaat om snel en effectief op te kunnen treden en daarbij het volledige arsenaal aan beschikbaar instrumentarium in te zetten, desnoods door geldende (beleids)afspraken heen, om te voorkomen dat slachtoffers verhuizen.

Leden van het stedelijk top-10 team zijn, naast afgevaardigden van de driehoekspartners, vertegenwoordigers van de woningcorporaties, de stadsdelen en de zorgpartners. Het gaat om vertegenwoordigers die het mandaat hebben om die processen of maatregelen in gang te zetten binnen de eigen organisatie die nodig zijn voor oplossing van de zaak in kwestie. Op het moment dat het stedelijk top-10 team in actie komt kan het gehele arsenaal aan interventies worden ingezet en staan de veroorzakers van de intimidaties mogelijk een (gedwongen) verhuizing te wachten.

Er is sprake van een heldere verantwoordelijkheidsverdeling:

- De stadsdeelregisseur escaleert bij zeer complexe zaken naar de voorzitter van het top-10 team via een stedelijk procesmanager;
- De stedelijk procesmanager brengt een zaak in bij het stedelijk top-10 team. De voorzitter van het stedelijk top-10 team agendeert de zaken en roept het top-10 team bij elkaar, dat zich buigt over een plan van aanpak en knelpunten bij de uitvoering daarvan;
- De voorzitter van het stedelijk top-10 team adviseert de burgemeester over de te volgen koers.

Actie 10: Op 1 april 2013 ligt er een principebesluit over de locaties voor woonvoorzieningen voor notoire treiteraars.

Voor de niet-leerbare doelgroep, die herhaaldelijk en langere tijd blijf heeft gegeven niet in staat te zijn in een gewone buurt te wonen en ontruimd wordt uit zijn woning, kan een containerwoning een passende oplossing zijn. Waarom dit aanbieden terwijl zoveel mensen op straat komen te staan, bijvoorbeeld t.g.v. grote huurschulden: een dergelijke aanbod heeft als doel om te voorkomen dat de problematiek zich verplaatst naar een nieuwe woonomgeving.

De eerste Top Tien casus voldeed aan de bovengenoemde beschrijving. Om de onveilige situatie van omwonenden en de ervaren overlast te beëindigen waar deze familie al meer dan een decennium verantwoordelijk voor was, is voor hen een containerwoning gerealiseerd in Oost. Containerwoningen zijn in principe uitsluitend bedoeld voor alleenstaanden en stellen zonder minderjarige kinderen. Desalniettemin is na zeer zorgvuldige afweging en na onderzoek of er alternatieven voorhanden waren^[4], besloten om de familie in kwestie deze voorziening aan te bieden. De rechter heeft geoordeeld dat dit geen reden was om de minderjarige kinderen uit huis te plaatsen. De familie heeft voor de bewoning van de container een bewonersovereenkomst moeten ondertekenen met een aantal bepalingen waaraan zij zich dienen te houden. Vervolgens is een pilot gestart met een toezichts- en begeleidingsteam dat in de eerste plaats als opdracht heeft toe te zien op naleving van de bewonersovereenkomst en in de tweede plaats als opdracht heeft de bewoners te begeleiden naar normaal woongedrag. Het Top Tien Team heeft besloten tot het opleggen van een gele kaart, wegens overtreding vanwege het niet nakomen van een aantal afspraken uit de bewoningsovereenkomst en het niet betalen van de huur. Continuering van het overtreden van de afspraken uit de bewoningsovereenkomst zal leiden tot ontruiming.

De locatie in Oost blijft voor maximaal 2 jaar beschikbaar. In 2013 hebben daarnaast ook de andere stadsdelen bijgedragen aan het inventariseren van geschikte locaties voor containerwoningen voor treiteraars. In 2014 zal in elk stadsdeel en in het Havengebied één locatie geschikt worden gemaakt voor de realisatie van één, maximaal twee, bij uitzondering drie containerwoningen. Ieder stadsdeel zal vervolgens gevraagd worden om een treiteraar te huisvesten in een containerwoning. Pas nádat in alle stadsdelen de aangewezen locaties zijn benut voor de plaatsing van een eerste containerwoning zal, zo nodig en onder voorwaarden, worden overgegaan tot het plaatsen van een tweede containerwoning en een volgende (ontruimde) treiteraar. Of het daadwerkelijk nodig zal zijn om over te gaan tot het plaatsen van meer dan één container op de aangewezen locaties, zal pas in de loop van 2014 en daarna blijken.

Het aantal containerwoningen per locatie is gebonden aan een maximum van 2 à 3 treiterhuishoudens. Amsterdam wil daarmee voorkomen dat er zogenaamde tuigdorpen ontstaan.

De met de corporaties gemaakte afspraak is dat de gemeente het bouwrijp maken van de grond van de geselecteerde locaties financiert. Binnen het concern worden de mogelijkheden voor medefinanciering verkend met WZS en OGA. De corporaties hebben zich bereid verklaard om de kosten voor de plaatsing en de inrichting van de containers op zich te nemen. Stadgenoot heeft toegezegd in 2014 samen met WZS een voorziening te creëren in een bestaand pand binnen de Maatschappelijke Opvang, waarbij een drietal plekken voor treiteraars zal worden gerealiseerd.

Actie 11: *De stadsdeelregisseur wijst voor elk slachtoffer een vast contactpersoon aan.*

De aanpak van treiterzaken vraagt om een grote mate van betrokkenheid en zorgvuldigheid van de samenwerkende partners. Om het vertrouwen van de overheid terug te winnen vraagt dit, naast inzet van de juiste instrumenten, om een goede bereikbaarheid en goede communicatie, zodat mensen weten waar ze aan toe zijn.

Verwachtingsmanagement is nodig omdat resultaten niet altijd van de ene op de andere dag zijn behaald. Bij treiterzaken wijst de stadsdeelregisseur om bovenstaande redenen per zaak een vast contactpersoon aan voor de melders/slachtoffers. Soms is dat de stadsdeelregisseur zelf, of de informatiemakelaar van het stadsdeel, soms is dat de sociaal psychiatrisch verpleegkundige van de GGD, een medewerker van de corporatie of de politie.

Actie 12: *Er komen samenwerkingsafspraken met Slachtofferhulp Nederland, het Meldpunt Discriminatie en de Amsterdamse Orde van Advocaten.*

Met Slachtofferhulp Nederland (SHN) zijn afspraken gemaakt over het doorgeven van treiter signalen aan de stadsdelen op het moment dat een slachtoffer dat bij SHN aanklopt, daar toestemming voor geeft. Daarnaast is SHN bereid om, desgevraagd, als vast contactpersoon te fungeren voor slachtoffers na incidenten bij treiterzaken. Voorts is Slachtofferhulp linking-pin bij contacten met (letsel)schadeadvocatuur en Schadefonds Geweldsmisdrijven, biedt SHN praktische en emotionele / psychische ondersteuning (kan zo nodig langere tijd dienen als luisterend oor voor slachtoffer(s) e/of omwonenden). Tot slot biedt SHN ondersteuning bij het informeren en begeleiden van het slachtoffer over / bij het strafproces en het omgaan met de media.

Met het Meldpunt Discriminatie (MDRA) zijn afspraken gemaakt over zaken die een discriminatoir karakter hebben.

Door bemiddeling van de Amsterdamse Orde van Advocaten heeft een aantal advocaten zich bereid verklaard om slachtoffers te informeren over de ins and outs en de gang van zaken bij een zitting en een (getuigen)verhoor.

Actie 13: *In het eerste kwartaal van 2013 inventariseren de stadsdelen welke ondersteuning aanwezig is binnen de stadsdelen en welke aanvulling hierop nodig is.*

In het actieplan Treiteraankpak staat beschreven dat in lichtere gevallen ondersteuning aan het slachtoffer vanuit bestaande buurtnetwerken wellicht soelaas kan bieden op het moment dat een slachtoffer een beperkt eigen netwerk heeft. De ervaring van het eerste jaar Treiteraankpak wijst erop dat bescherming door de overheid het allerbelangrijkst lijkt te zijn voor degenen die slachtoffer worden van intimidatie in de woonomgeving. Direct contact vanuit de gemeente/het stadsdeel draagt er enorm aan bij dat slachtoffers zich gehoord voelen. Aanvullend daarop bieden de sociaal psychiatrisch verpleegkundigen van Vangnet en Advies van de GGD sinds de start van de Treiteraankpak ondersteuning aan slachtoffers van treitersituaties door bij hen op huisbezoek te gaan. Zij onderzoeken in welke mate de omwonenden lichamelijke of geestelijke gezondheidsrisico's lopen ten gevolge van de situatie en schakelen zonodig professionele hulp in. De buurtnetwerken⁵ die binnen de stadsdelen aanwezig zijn, spelen tot dusverre een beperkte(re) rol binnen de aanpak, qua ondersteuning. Inzet vindt plaats op maat.

⁵ Te denken valt aan: Samen DOEN; (Vroeg) erop af - een aanpak voor huurschulden; de (in)formele Wmo netwerken, bijvoorbeeld maatschappelijk werk, maatjesprojecten; de trajecten en aanpakken van MEE; Eigen kracht conferenties; Huis van de Wijk; eettafelprojecten (Onder de Panne); vrijwilligersnetwerken.

Bijlage 2 Definitie Treiteraankpak

In deze bijlage is opgenomen tekst m.b.t. (bijlage 2 uit het convenant Treiteraankpak) de criteria op grond waarvan kan worden bepaald of een casus wel of niet i.h.k.v. de Treiteraankpak wordt opgepakt.

“Er is gelet op de definitie in artikel 1 sprake van treiteren of intimidatie bij herhaaldelijk wangedrag van een persoon of personen tegen een specifiek persoon, personen of huishoudens. Dit wangedrag speelt zich af in de directe woon- en werkomgeving van het slachtoffer waardoor deze geen mogelijkheden heeft om zich aan het wangedrag te onttrekken. Het wangedrag bestaat uit een combinatie van overlast en een of meer strafbare feiten, vaak vernieling en bedreiging, soms geweldpleging. De vermoedelijke veroorzaker of pleger dient een direct omwonende of persoon uit de buurt te zijn. De incidenten vinden plaats rond de woning/het bedrijf van het slachtoffer, zijn gericht op het slachtoffer en zijn in die zin bewust gekozen. Er is sprake van onbetwist slachtofferschap.

Om onder de Treiteraankpak te kunnen vallen zal dus sprake moeten zijn van:

1. wangedrag dat herhaaldelijk plaatsvindt en;
2. (bewust) gericht is tegen specifieke personen of huishoudens en;
3. zich afspeelt in de directe woon- en of werkomgeving van het slachtoffer en;
4. waarbij de vermoedelijke veroorzaker(s) of pleger(s) een direct omwonende of persoon uit de buurt is en;
5. onbetwist slachtofferschap.

Gelet op de bovenstaande cumulatieve criteria moet de Stadsdeelregisseur beoordelen of er sprake is van een treitersituatie. Pas als aan de criteria wordt voldaan kan de noodzakelijkheid aan de orde zijn om het persoonsdossier te completeren en een aanpak in het kader van de Treiteraankpak te doen. Dit blijft een afweging, als bijvoorbeeld blijkt dat het wangedrag is gestopt kan worden afgezien van het completeren van het persoonsdossier.

Hieronder een toelichting ten behoeve van die beoordeling.

1. Wangedrag dat herhaaldelijk plaatsvindt

Er moet sprake zijn van herhaaldelijk wangedrag. Een ‘gewone’ burenruzie over bijvoorbeeld een enkele keer een fiets in de gang valt niet onder wangedrag, maar zou wel kunnen escaleren naar wangedrag.

Onder wangedrag vallen allerlei gedragingen die op zichzelf of in onderlinge samenhang bezien, kunnen worden gezien als treiteren of intimidatie. Gedragingen waaraan gedacht kan worden zijn (ernstige) misdrijven, overtredingen of ook gedrag dat niet als zodanig valt te kwalificeren, zoals bedreiging van of fysiek geweld gericht tegen het slachtoffer, het bekladden van diens woning of het beschadigen van zijn auto of andere bezittingen, het opzettelijk veroorzaken van geluidsoverlast, intimiderend voor het slachtoffer gaan staan, een ballon water tegen het raam gooien, belletje trekken, naroeppen/nafluiten op straat, voor het slachtoffer fluimen, achter het slachtoffer aanlopen. Gedrag dat instrumenteel wordt gebruikt om bijvoorbeeld het slachtoffer geld af te persen, valt buiten de Treiteraankpak.

Vereist is dat het wangedrag herhaaldelijk plaatsvindt. Om van herhaaldelijk wangedrag te kunnen spreken moeten er in beginsel een minimum van drie gedocumenteerde incidenten in het afgelopen jaar zijn geweest. Omdat veel treiter en intimidatiegedrag in het geniep plaatsvindt, dient aannemelijk te worden gemaakt dat deze incidenten plaatsvinden. In de beoordeling of er sprake is van wangedrag moet dit meegewogen worden. Zo neemt de aannemelijkheid van het incident toe als er bijvoorbeeld:

- *de schade kan worden vastgesteld door een ander dan het slachtoffer;*
- *getuigen zijn van het incident;*
- *de gedraging wordt erkend door de veroorzaker of pleger;*
- *het Openbaar Ministerie voornemens is strafrechtelijk te interveniëren.*

Van herhaaldelijk kan in uitzonderingsgevallen ook sprake zijn na één misdrijf waarbij er aanwijzingen zijn dat de vrees voor toekomstig wangedrag gerechtvaardigd is. Dit dient gemotiveerd te worden.

2. (Bewust) gericht is tegen specifieke personen of huishoudens

Het wangedrag moet (bewust) gericht zijn tegen een specifiek persoon of huishouden.

Aan het bewuste is voldaan als de veroorzaker of pleger in redelijkheid kon overzien dat zijn wangedrag door een persoon of huishouden als wangedrag wordt ervaren, bijvoorbeeld omdat dit plaatsvindt in een gemeenschappelijke ruimte of omdat de veroorzaker of pleger hier eerder door het slachtoffer op is aangesproken. Uit de uiting van het wangedrag kan het bewuste ook blijken, bijvoorbeeld als daarin een verwijzing naar seksuele geaardheid, handicap of culturele achtergrond plaatsvindt.

De gerichtheid moet worden geobjectiveerd. Het slachtoffer moet zich als zodanig getreiterd of geïntimideerd voelen, bijvoorbeeld het gevoel dat deze in woongenot of bewegingsvrijheid wordt beperkt (gedrag aanpast op vermijden contact met veroorzaker of pleger) of deze overweegt te verhuizen of zijn onderneming te verplaatsen. Daarnaast moet in algemene zin, gezien de aard en de omstandigheden, het gedrag in redelijkheid ook als zodanig gezien worden.

Een groep (hang) jongeren die een balletje trappen op een plein of soms wat luidruchtig zijn naar alles en iedereen, zijn zich er misschien wel van bewust dat hun gedrag als overlast gevend kan worden ervaren maar zij richten hun gedrag niet specifiek op personen of huishouden en vallen daardoor niet onder de Treiteraankpak.

Als daarentegen een (of meer dan een) persoon stelselmatig ernstig wangedrag vertoont tegenover meerdere burens/omwonenden of zich tegenover hen intimiderend gedraagt en ondanks daarop te zijn aangesproken, doorgaat met vertonen van ernstig wangedrag en intimiderend gedrag dan wordt hij geacht dit bewust tegen die omwonenden te doen. Deze gevallen vallen dus wel onder de Treiteraankpak.

3. Afspelen in de directe woon- en of werkomgeving van het slachtoffer

Het wangedrag dient een directe relatie te hebben met de gemeente Amsterdam. Bij de directe woon- of werkomgeving moet gedacht worden aan pand, straat, buurt of wijk.

Bij bewoning in Amsterdam zal snel aan deze voorwaarde voldaan zijn, maar als het wangedrag deels ook plaatsvindt op de werkplek buiten Amsterdam kan dit in de beoordeling of sprake is van herhaaldelijk wangedrag betrokken worden. Voor wangedrag op de werkplek in Amsterdam kan gedacht worden aan een situatie waarin door jongeren met intimiderend gedrag wordt voorkomen dat een snackbar wordt bezocht.

4. Vermoedelijke veroorzaker(s) of pleger(s) is een direct omwonende of persoon uit de buurt

De veroorzaker of pleger dient een direct omwonende te zijn of een persoon uit de buurt. Dit dient tenminste één keer te zijn vastgesteld, door:

- *een strafbaar feit (misdrijf of overtreding) waarvoor het Openbaar Ministerie voornemens is een strafrechtelijke interventie toe te passen;*
- *tenminste één gedraging waarbij dit anderszins is vastgesteld, zoals door getuigen van het incident of erkenning door de veroorzaker of pleger.*

Door het heimelijke karakter van veel wangedrag is de mogelijke betrokkenheid daarbij van de veroorzaker of pleger moeilijk aan te tonen. Bij de Treiteraankpak kunnen die incidenten worden betrokken waarbij er aanwijzingen zijn van betrokkenheid, zoals woonachtig zijn in dezelfde portiek, deel uitmaken van dezelfde groep of familie, of als gastheer fungeren voor ander veroorzakers of plegers.

5) Onbetwist slachtofferschap

Van onbetwist slachtofferschap is sprake als het slachtoffer zelf geen wangedrag pleegt anders dan een gematigde (voorstelbare) reactie op eerder herhaaldelijk ernstig wangedrag van een ander. De overlast komt in overwegende mate van één kant. Bij de beoordeling of hiervan sprake is kan eerder wangedrag (bijvoorbeeld blijkend uit een eerdere huisuitzetting of antecedenten (mishandeling, bedreiging)) een rol spelen.

Het slachtoffer voelt zich in zijn woongenot of bewegingsvrijheid beperkt en past om die reden zijn gedrag aan of overweegt te verhuizen.”

Bijlage 3 Opschalingsfactoren top-10 team

De tekst hieronder betreft (bijlage 3 behorend bij het convenant Treiteraankpak met daarin) de factoren op grond waarvan kan worden bepaald of zaken dienen te worden opgeschaald naar het stedelijke top-10 team.

“De stadsdeelregisseur schaalt een treitersituatie op naar de voorzitter van het Top10-team als sprake is van een of meer van onderstaande factoren:

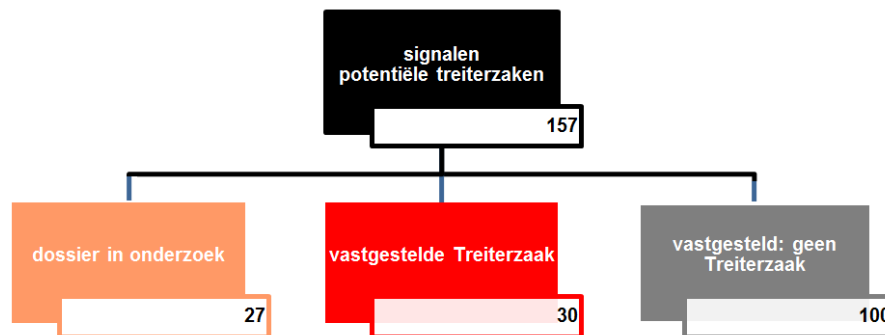
Er is sprake van:

- 1. zeer kwetsbare slachtoffers (slachtoffers zijn absoluut niet weerbaar, durven hun woning/ werk niet (meer) te verlaten en/of zijn voornemens te gaan verhuizen);*
- 2. een zeer grote kans op herhaling/escalatie waarbij het slachtoffer gevaar loopt;*
- 3. een situatie die ondanks eerdere inspanningen onder regie van de stadsdeelregisseur onvoldoende resultaten heeft opgeleverd waarbij er geen perspectief lijkt te zijn op snelle beëindiging. Dit kan bijvoorbeeld vanwege een verschil in visie over de aanpak bij betrokken organisaties, gebrek aan capaciteit, de complexiteit/ ernst van de situatie.”*

Bijlage 4 Cijfermatig overzicht

In 2013 zijn in 157 signalen van potentiële treiterzaken geregistreerd. Dit is een hoger aantal dan eerder gerapporteerd. De toename komt doordat voorheen de signalen die geen treiterzaak bleken te zijn en al uit het systeem waren verwijderd niet werden meegenomen. Nu is dit wel het geval, waardoor het totaal aantal signalen is toegenomen. Deze wijziging heeft geen invloed op het aantal geregistreerde treiterzaken.

Grafiek 1. Instroom potentiële treiterzaken, totaal (peildatum 6-1-2014)

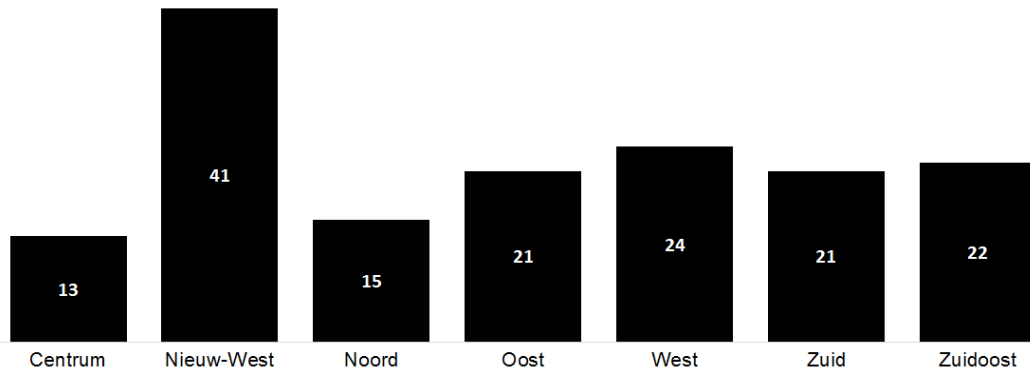

Om te bepalen of een zaak moet worden opgepakt in het kader van de Treiteraankpak, houden de stadsdeelregisseurs de potentiële treiterzaken tegen het licht van de criteria van de definitie van de Treiteraankpak. Van de 157 signalen van potentiële treiterzaken zijn er 30 bestempeld en opgepakt als treiterzaak en zijn er 27 nog in onderzoek.

Op het moment dat is vastgesteld dat een zaak niet voldoet aan de criteria van de Treiteraankpak, wordt een zaak afgeschaald naar de onderste, gele, laag van de Treiteraankpak, wat inhoudt dat de zaak wordt niet meer wordt opgepakt in het kader van de Treiteraankpak, een andere collega dan de stadsdeelregisseur of andere betrokken instanties de zaak verder afhandelen en gegevens uit het registratiesysteem dat in het kader van de Treiteraankpak is ontwikkeld, worden verwijderd.

In grafiek 2 is een verdeling van de ingestroomde signalen te zien naar stadsdeel.

Grafiek 2. Instroom signalen van potentiële treiterzaken, naar stadsdeel (peildatum 6-1-2014)

Nieuw-West heeft met 41 de meeste signalen van de stadsdelen, West staat met 24 signalen op de tweede plaats en Centrum heeft er met 13 signalen het minst.

Tabel 3. Typering van de binnengekomen signalen naar stadsdeel (peildatum 6-1-2014)

stadsdeel	dossier in onderzoek	vastgestelde Treiterzaak	vastgesteld: geen Treiterzaak
Centrum	4	0	9
Nieuw-West	7	4	30
Noord	4	2	9
Oost	8	6	7
West	0	12	12
Zuid	2	4	15
Zuidoost	2	2	18
totaal	27	30	100

Van alle stadsdelen kent West het grootste aantal treiterzaken, namelijk 12 en staat Oost op de tweede plaats met 6 treiterzaken. Oost heeft daarnaast het grootste aantal dossiers dat nog in onderzoek is, namelijk 8.

Het aantal signalen en treiterzaken is in onderstaande tabel uitgesplitst naar politiedistrict. De cijfers in deze tabel zijn bij benadering omdat de grenzen van de politiedistricten niet exact corresponderen met die van één of meerdere stadsdelen⁶.

Tabel 4. Typering van de binnengekomen signalen naar politiedistrict (peildatum 6-1-2014)

⁶ IJburg valt bijvoorbeeld weliswaar binnen stadsdeel Oost, maar niet binnen politiedistrict 3 (zoals de rest van het stadsdeel Oost). Treiterzaken die op IJburg plaatsvinden hadden dus feitelijk meegerekend moeten worden bij de cijfers die staan vermeld bij politiedistrict 2. Dat is hieronder niet gebeurd. Hetzelfde geldt voor heel klein gebied binnen stadsdeel Zuid, dat binnen de huidige indeling niet valt binnen district 4, maar binnen district 5. Veruit het grootste aantal signalen van treitersituaties en daadwerkelijke treitersituaties valt binnen district 5.

Politiedistricten	dossier in onderzoek	vastgestelde Treiterzaak	vastgesteld: geen Treiterzaak
District 1 (Centrum)	4	0	9
District 2 (Noord)	4	2	9
District 3 (Oost en Zuidoost)	10	8	25
District 4 (Zuid)	2	4	15
District 5 (Nieuw-West en West)	7	16	42
totaal	27	30	100

De signalen zijn ook uit te splitsen naar woningcorporatie, zie tabel 5. Van de treiterzaken waarbij in het systeem is geregistreerd welke corporatie is betrokken, heeft Stadgenoot het grootste aantal (11 dossiers).

Tabel 5. Typering van de binnengekomen signalen naar woningcorporatie dader (peildatum 6-1-2014)

stadsdeel	dossier in onderzoek	vastgestelde Treiterzaak	vastgesteld: geen Treiterzaak
De Alliantie	1	1	2
De Key	4	3	4
Eigen Haard	2	1	5
Rochdale	2	4	4
Stadgenoot	3	11	6
Ymere	3	2	3
niet van toepassing / (nog) onbekend	12	8	76
totaal	27	30	100

Eind 2013 waren 5 treiterzaken opgeschaald naar het stedelijke Top Tien Team. De werkwijze bij de eerste zaak heeft als voorbeeld gediend voor de overige vier zaken.

Tabel 6. Treiterzaken opgeschaald naar stedelijk Top Tien Team (TTT) (peildatum 6-1-2014)

Treiterzaak opgeschaald naar TTT
5

In totaal staan op 4 januari 2014 van de 30 treiterzaken er 7 in het systeem als afgesloten geregistreerd.

Tabel 7. Totaal aantal vastgestelde en afgesloten treiterzaken (peildatum 6-1-2014)

vastgestelde Treiterzaak	waarvan afgesloten
30	7

In onderstaande tabel zijn de inhoudelijke resultaten terug te vinden. Van de 7 afgesloten treiterzaken hebben er 6 een positief resultaat.

Tabel 8. Afgesloten treiterzaken (peildatum 6-1-2014)

Resultaat afgesloten zaken	aantal
positief resultaat: gedrag dader(s) aangepast	3
positief resultaat: dader(s) verhuisd (geen ontruiming)	2
positief resultaat: dader(s) ontruimd (geplaatst in containerwoning)	1
slachtoffer weigert contact/hulp	1

Er zijn nog geen uniforme afspraken gemaakt over de wijze waarop toezicht wordt gehouden bij afgeronde treitersituaties in de stadsdelen. Dit wordt tot dusverre als volgt vormgegeven:

- Buurtregisseur houdt situatie in de gaten en informeert de stadsdeelregisseur wanneer er zich incidenten voordoen. Tot op heden geen incidenten;
- Dader is huis kwijt en zit in maatschappelijke voorziening. Dader is uitgeplaatst naar woonvorm die bij haar past. Ter plekke toezicht. Geen verdere afspraken over vervolg toezicht;
- Stadsdeelregisseur houdt ook na afsluiten treiterzaak veel contact met de buurt. In de uitvoering is de woningcorporatie, politie en handhaving stadsdeel fysiek aanwezig;
- Toezicht middels een begeleid wonen traject;
- Aanwijzen één contactpersoon voor slachtoffer. Zorgt voor snelle signaleren bij eventuele herhaling.